

GENETİK ALANINDAKİ GELİŞMELER BAĞLAMINDA "KUR'AN VE BİLİMSEL BULUŞLAR"

Doç. Dr. Hidayet AYDAR*

ÖZET

Bu çalışmada, öncelikle Kur'an'ın bilimsel gelişmeler karşısındaki genel tutumu çalışılmıştır. Bu bağlamda son dönemlerde büyük başarılar kaydedilen genetik alanındaki gelişmeler kısaca değerlendirilmiş, bazı Kur'an âyetlerinde zikredilen cansız varlıklara can vermek; ölmüş varlıkları dünya hayatında diriltmek gibi örnekler hatırlatılarak, konuya dikkat çekilmiştir.

"QUR'AN AND THE SCIENTIFIC INVENTIONS" IN THE CONTEXT OF DEVELOPMENTS IN GENETICS

ABSTRACT

In this article, initially, the general attitude of the Qur'an to scientific developments is studied. In this context, the most recent and the significant achievements occurred in genetics are briefly evaluated, and by giving some Qur'anic cases, such as, to animate the means, and to resurrect dead in this life, the issue is underlined.

Giriş

Tarih boyunca bilim ve din arasında şiddetli tartışmaların olduğu malumdur. Bilim tarihini yazan eserlerde konu örneklerle ve detaylandırılarak anlatılmaktadır.¹ Buralarda ortaya konan bilgilerden, ilim ile din arasında cereyan ettiği iddia edilen savaşın, aslında bazı din adamları ile bilim adamları arasında olduğu anlaşılmaktadır. Gerçekten de din adına ortaya çıkan ve dini hegemonyası altına alan bazı din adamları, ellerinde bulundurdukları güçlerini kaybetme endişesiyle bilim adamlarının çalışmalarına, buluşlarına, fikirlerine şiddetle karşı çıkmışlardır. Bu yaklaşım ağırlıklı bir şekilde Ortaçağ Hıristiyan din adamlarında görülmekle birlikte, 18-19. yüzyıllara kadar da etkisini sürdürmüştür.² İslâm âleminde İslam dininin Ortadoğu, Önasya ve Afrika'da iyice yerleşmesinden sonra başlayan ilim hareketi, daima din âlimlerinden destek alarak devam etmiştir. Esasen bu dönemlerde her bilim adamı, aynı zamanda bir din âlimi; her din âlimi de aynı zamanda bir bilim adamıdır.³ İslam'ın nazarında din ilimdir; ilim de dindir; Müslümanların ihtiyaç duyduğu her ilmi öğrenmek, onlara

* - İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Tefsir Anabilim Dalı Başkanı.

¹ Bu konuda geniş bilgi için Bkz. A.Adnan Adıvar, **Tarih Boyunca İlim ve Din**, İstanbul, Remzi Kitabevi, t.y., muhtelif sayfalar; Necip Taylan, **İlim-Din İlişkileri Sahaları Sınırları**, İstanbul, Çağrı yay. 1979, 113-232; Carl Sagan, **Karanlık Bir Dünyada Bilimin Mum Işığı**, (Çev. M.Göktepe), 6. basım, Ankara, TÜBİTAK, 1999, muhtelif sayfalar; Şafak Ural, **Bilim Tarihi**, İstanbul, Çantay yay., 2000, 107-195; Paul Feyerabend, **Akla Veda**, (Çev. E.Başer), İstanbul, Ayrıntı yay., 1995, muhtelif sayfalar.

² Bkz. Struan Reid – Patricia Fara, **Arkhimedes'ten Einstein'a Bilim Adamları**, (Çev. R.Levent Aysever), İstanbul, TÜBİTAK, 1998, 14; Bertrand Russell, **Bilim ve Din**, (Çev. Hilmi Yavuz), İstanbul, Cem yay., 1999, 21-24.

³ Bkz. A.Adnan Adıvar, **Osmanlı Türklerinde İlim**, İstanbul, Remzi Kitabevi, 1970, 11-203; Taylan, **İlim-Din**, 260-272; Mahmut Karakaş, **Müsbet İlimde Müslüman Âlimler**, Ankara, Kültür Bakanlığı Yay. 1991, 109-635.

farzdır.⁴ Ne var ki, ilerleyen yıllarda bu birlikteliğin ve bütünlüğün bozulduğu görülmektedir. Artık daha çok, sadece din ilimleri konusunda mâhir âlimler ön plana çıkmış; bilim adamları ise gitgide azalmış; hatta 15. asırdan sonra ise adeta yok olmuşlardır. Ne yazık ki, dönemin sosyo-politik yapısında meydana gelen dejenerasyonun, vücutta yayılan bir kanser uru gibi bütün alanlara sirâyet etmesiyle, diğer kurumlar yanında eğitim kurumları durumundaki medreselerde de büyük çözümler baş göstermiştir. Bu çözüme, dini tam anlamıyla idrak etmiş âlimlerin sayısının gittikçe azalmasına ve Kur'an'ın özünü kavrayamamış kişilerin etkili olmasına yol açmıştır. Neticede az da olsa, bu yapıdaki bazı Müslüman din âlimleri, bilimin ortaya koyduğu bir takım gelişme ve buluşlara din adına karşı çıkmışlardır. Ama hiçbir zaman bu karşı çıkış, Batıdaki gibi genel ve toptan bir karşı çıkış şeklini almamıştır.

1 - Kur'an ve Bilim

Meseleye Kur'an perspektifinden bakıldığında, bilime gösterilen tepkinin hiçbir dinî dayanağının olmadığı anlaşılacaktır. Tam tersine, dinin en büyük kaynağı olan Kur'an bilimler arasına herhangi bir ayırım koymadan hepsinin yüceliğini tevsik etmiştir. Olaylar ve nesnelere üzerinde tefekkür eden her bilim adamını övmüştür. Biz, esas itibarıyla diğer kutsal kitapların da bilime karşı bir yaklaşım içinde olduklarına inanmıyoruz. Nasıl böyle olsun ki, bu kitapları indiren ile bilimin üzerinde çalıştığı varlıkları yaratan aynı güçtür. İlahi kitaplar, Allah'ın yazılı âyetleri (tenzîlî âyetler), bilim adamlarının üzerinde çalıştığı doğadaki varlıklar ise Allah'ın görsel âyetleri (tekvînî âyetler)dir. Kur'an vahiy şeklinde inip mushafta yazılı hâlinde kayda geçen ilahi ifadelerle "âyet" dediği gibi,⁵ gökler, yeryüzü, gece, gündüz, diller, renkler, rüzgar, yağmur, ay, güneş vs. gibi Allah'ın yaratıp hizmetimize sunduğu varlıklara da "âyet" demektedir.⁶ Esasen âyet, kelime anlamı itibarıyla bir şeyin varlığına delalet eden alâmet, işaret demektir.⁷ Bu anlamından hareketle, "Allah'ın varlığına delalet eden her şey âyettir" diyebiliriz. Bu, bir Kur'an âyeti olabileceği gibi, bir gök cismi, vücudumuzun bir uzvu, bir hayvan, bir bitki gibi nesnel bir varlık; yahut doğum, ölüm, yaratılış, var ediş gibi bazı fenomenler de olabilir. Kur'an'ın nazarında, yazılı âyetleri okumak ve üzerinde tefekkür etmek ibadettir; tıpkı bunun gibi, görsel âyetler üzerinde araştırma yapıp bir takım neticeler elde etmek de ibadettir.⁸ Müfessir, Kur'an'ın yazılı âyetlerini inceleyip yorum yapan; bilim adamı ise Allah'ın görsel âyetlerini inceleyip araştıran kişidir. Bunların arasına bir fark koyup, birini diğerinden üstün görmek Kur'an mantığına göre doğru değildir.⁹

Bu anlayış çerçevesinde Kur'an-ı Kerim incelendiğinde görülecektir ki, onda değişik alanlarla ilgili bilgiler mevcuttur. Geçmişte yaşamış toplumlarla alakalı tarihî bilgiler yanında, ayrıca farklı bilim dallarını ilgilendiren bilgiler de onda vardır. Kur'an'ın bu yönü üzerinde öteden beri bazı âlimlerimizin yoğunlaştığını görüyoruz.

⁴ Yûsuf el-Karadâvî, "*Sevretu'l-Cînât... Ru'yetun Şer'îyyetun*", Banku'l-Fetvâ, <http://www.islamonline.net/fatwa/arabic/FatwaDisplay.asp?hFatwaID=14258>

⁵ Bkz. Kur'an, el-Bakara, 2/106; el-En'âm, 6/4; en-Nahl, 16/101 v.b.

⁶ Bkz. Kur'an, el-Bakara, 2/164; el-Enbiyâ, 21/32; er-Rûm, 30/19-22, 25-27; el-Câsiye, 45/3-6 v.b.

⁷ er-Râğib el-İsfahânî, *el-Müfredât fî Ğarîbi'l-Kur'ân*, Kahraman yay., İst. 1986, 40; Yaşar Nuri Öztürk, *Kur'an'ın Temel Kavramları*, Yeni Boyut, 20. baskı, İst. 2000, 44.

⁸ Muhammed İkbâl, *İslâm'da Dînî Düşüncenin Yeniden Doğuşu*, (Çev. N.A.Asar), İst. 1984, 128.

⁹ Bkz. Yaşar Nuri Öztürk, *İslâm Nasıl Yozlaştırıldı (Vahyin Dininden Sapmalar Hurafeler Bid'atlar)*, 9. baskı, İstanbul, Yeni Boyut, 2000, 297-298.

Bunlardan biri olan **Tantâvî Cevherî** (v. 1940), **el-Cevâhir fi Tefsiri'l-Kur'an** adı ile yazdığı ansiklopedik tefsirinde, Kur'an'da başta fen ve tıp ilimleri olmak üzere muhtelif bilimlerle alakalı yedi yüzden fazla âyet olduğunu söylemektedir.¹⁰ Gerçekten de bu gözle Kur'an incelendiğinde neredeyse her sayfasında doğrudan ve dolaylı olarak bilimlerle ilgili bilgi verildiği görülür ve yine sık sık ilmin, âlimin öneminin vurgulandığı; insanlardan aklını kullanmalarının, etraflarındaki varlıklar üzerinde tefekkür ve tedebbür etmelerinin istendiği müşahede edilir ki, biz aşağıda bunların bir kısmına işaret edeceğiz.

Kur'an bütün bu bilgileri verirken, onları uzun uzun izah ederek vermez. Gerçi bazı konuları kısmen de olsa detaylandırdığını görebiliriz; ama esas itibarıyla Kur'an, dikkat çeker; derinleşmeyi ise insanoğluna bırakır; kapıyı aralar, içeriye girmeyi insana bırakır; perdeyi kaldırır, nüfuz etmeyi insana bırakır; önü aydınlatır, yürümeyi insana bırakır. Bunları aklın bir görevi olarak görür. Kur'an beyan eder; akıl ise nüfuz eder... Nitekim, pek çok alanda olduğu gibi, bilim alanında da bir takım işaret ve îmâlarla insanoğlunun önünü açmış, ona yeni ufuklar, yeni hedefler göstermiş; bu konularda derin araştırmalar yapıp bir takım neticeler çıkarmayı insanoğlundan istemiştir.¹¹ Daha önceki çağlarda bazı bilim adamları, özellikle astronomi ve tıp ile ilgili âyetleri rehber edinerek, onların ışığı altında birtakım çalışmalar içine girmiş, bunlara istinaden çeşitli alanlarda doyurucu bilgilere ulaşmış ve bazı başarılar elde etmişlerdir.¹² Bugün de Kur'an'daki bilgilerden istifade edilerek bir takım çalışmalar yapılmakta, insanlığa hizmetler sunulmaktadır. Nitekim **Hz. İsa**'nın babasız doğuşundan hareketle bazı hayvanlar üzerinde bu yönde çalışmalar yapıldığı ve olumlu sonuçlar elde edildiği belirtilmektedir.¹³ Ayrıca Kur'an'ın, **Nuh Tufanı**¹⁴ ile ilgili verdiği bilgilerin¹⁵ ışığı altında da önemli arkeolojik çalışmalar yapılmıştır.¹⁶

Esasen insanoğlu fitrî yapısı gereği sürekli bir merak içerisinde bulunmaktadır. Bu duygu, onu araştırmalar yapmaya, yeni şeyler öğrenmeye motive etmektedir. İnsanoğlu, doğasında var olan bu dürtü ile varlık âleminde cereyan eden pek çok şeyi araştırmış, bunlardan çoğunun sebebini, hikmetini ve sonucunu öğrenmiştir; esrârını

¹⁰ eş-Şeyh Tantâvî Cevherî, **el-Cevâhir fi Tefsiri'l-Kur'ani'l-Kerîm**, 13 c., y.y., Dâru'l-Fikr, t.y., I, I, 7-8.

¹¹ Bu konuda geniş bilgi için Bkz. Celâluddin es-Suyûtî, **el-İtkân fi 'Ulûmi'l-Kur'an**, 2 c., Beyrût, Dâru'n-Nedveti'l-Cedîde, t.y., II, 125-130; Fahd b. Abdurrahmân er-Rûmî, **İtticâhâtü't-Tefsîr fi Karnî'r-Râbia Aşer**, 3 c., er-Riyâd, 1997/1418, III, 600-604; İsmail Cerrahoğlu, **Tefsir Tarihi**, 2 c., Ankara, Diyanet İşleri Başkanlığı yay., 1988, II, 424-425; Suat Yıldırım, **Kur'an-ı Kerim ve Fennî Keşifler**, Ankara, Diyanet İşleri Başkanlığı yay., 1990, 7-15; Celal Kırca, **Kur'an ve Bilim**, İstanbul, Marifet yay., 1996, 31-37; Celal Yeniçeri, **Uzay Âyetleri Tefsiri**, İstanbul, Erkam yay., 1416/1995, 23-45; 374-477; Hikmet Özdemir, **Müsbet İlimlerde Kur'an Mucizesi**, İstanbul, Gonca yay., 1985, 17-21.

¹² Geniş bilgi için Bkz. Celal Kırca, **Kur'an-ı Kerim'de Fen Bilimleri**, İstanbul, Marifet yay., 1994, 49-75, 107-136.

¹³ Bkz. Haluk Nurbaki, **Kur'an-ı Kerim'den Âyetler ve İlmî Gerçekler**, Ankara, Türkiye Diyanet Vakfı, 1993, 332-336.

¹⁴ Bkz. Kur'an, Yûnus, 10/71-74; Hûd, 11/36-48; el-Mu'minûn, 23/26-30; eş-Şuarâ, 26/105-122; el-Ankebût, 29/14-15; el-Kamer, 54/9-15.

¹⁵ Bkz. N.Mehmed Solmaz – İ.Lütfi Çakan, **Kur'an-ı Kerim'e Göre Peygamberler ve Tevhid Mücadelesi**, İstanbul, Ensar Neşriyat, 1984, 33-51; Süleyman Mollaibrahimoğlu, **3 Makale (Kur'an Işığında Nûh (a.s.) ve Nûh'un Gemisi)**, İstanbul, y.y., 2000, 169-232. Burada ülkemizde ve yurt dışında Nûh ve Nûh'un gemisiyle ilgili yapılan çalışmalar da zikredilmektedir. (Bkz. s.170, dipnot 1).

¹⁶ Bkz. Ekrem Sarıkçıoğlu, **"Kur'an ve Arkeoloji Işığında Hz. Nûh ve Tufan Olayına Yeni Bir Yaklaşım"**, **İslâmî Araştırmalar**, c.9, sayı 1-4, Ankara, 1996, 197-203.

ve illetini henüz çözemedikleri üzerinde de düşünmeye ve araştırma yapmaya devam etmektedir.

Kur'an'da bulunan bilgiler de bu konuda insanoğlunu teşvik etmektedir.¹⁷ Onda varlık âlemine ait bazı bilgiler vardır ki, son derece açık ve nettirler; bunları anlamak kolaydır ve ayrıca bir araştırma yapmaya gerek yoktur. Ancak yine aynı âlemle ilgili bazı bilgiler vardır ki, bunları öğrenmek ve esrârına vâkıf olmak için yoğun bir şekilde çalışmak, tüm bilgi vasıtalarını devreye sokmak gerekecektir.¹⁸ Bilgi kaynaklarını¹⁹ devreye soktuğu takdirde, insanoğlunun bunların sırrını keşif ve izhâr etmesi imkân dahilinde olacaktır. Kur'an âyetlerini anlamak ile Allah'ın nimetlerinden yararlanmak arasında bir benzetme kurularak da bu konu açıklanabilir. Buna göre, tabiatta hazır bulunan bazı nimetler var ki, onlardan istifade için çaba sarfetmeye gerek yoktur. Hazır hâlde olan bu nimetleri kolaylıkla elde etmek mümkündür. Doğada kendiliğinden oluşan bazı meyveler böyledir. Kur'an'ın bazı âyetleri de bunlara benzer; onları anlamak için çok gayret göstermeye, uğraş vermeye gerek yoktur. Onları rahatlıkla anlamak mümkündür. Bazı nimetler de var ki, onlardan yararlanmak için uğraşmak icap eder. Sulama, gübreleme, aşılama, çapalama vs. sonucu elde ettiğimiz meyve ve sebzeler gibi. Bazı Kur'an âyetlerini anlamak için de biraz araştırma yapmak, diğer bilimlerden istifade etmek vs. gerekir. Mutfağımızda leziz bir yemeğin hazırlanmasının daha fazla uğraş ve maharet gerektiği herkesçe malumdur. Bu konuda mâhir olan bazı aşçıların, hazırladıkları yemeklere ayrıca muhtelif baharatlar kattıkları ve bu suretle yemeğin lezzetini arttırdıkları da bilinmektedir. İşin erbabı olan kişilerin uğraşları ve itinaları arttıkça yemeğin lezzeti de o oranda artar. Tıpkı bunun gibi, bazı Kur'an âyetleri var ki, onları anlamak için işin ehli olan âlimlerin üzerinde çok düşünmesi, muhtelif yönleriyle âyeti ele almaları, farklı bilim dallarının verilerinden yararlanmaları vs. gerekir. Yani tefekkür ve gayret arttıkça, üzerinde derin derin düşündükçe onları anlamak da o nispette artar ve kolaylaşır. Böyle davranıldığı takdirde Kur'an daha iyi anlaşılabilir ve ondan daha fazla istifade etmek imkân dahilinde olacaktır. Bu arada bilim konusunda insanların önünü aydınlatan ve onlara ufuk gösteren âyetler de daha iyi tahlil edilecek, böylece bilimin gelişmesine katkıda bulunulacaktır. Esasen ne kâinat ve insan, Kur'an'sız lâyıkiyle anlaşılabilir; ne de Kur'an bunlarla ilgili bilgiler olmadan idrâk edilebilir.²⁰

Yukarıda da değinildiği gibi Kur'an, insandan, Allah'ın yaratılışa kendisine bahşettiği akıl ve duyularını kullanmak suretiyle, varlıkların üzerinde bulunan esrâr perdesini kaldırıp onlara vâkıf olmasını istemektedir.²¹ Pek çok Kur'an âyeti insanı bakmaya, araştırmaya, düşünmeye, gözlem ve deney yapmaya teşvik etmektedir:

¹⁷ Bkz. Süleyman Ateş, **Yeniden İslâma II**, İstanbul, Kur'an Okulu, 1997, 98-116; Abdurrahmân Çetin, **Kur'an İlimleri ve Kur'an-ı Kerîm Tarihi**, İstanbul, 1982, 197; M. Sait Şimşek, **Yaratılış Olayı**, İstanbul, Beyan yay., 1998, 16-22; Emrullah Yüksel, **Amidi'de Bilgi Teorisi**, İstanbul, İşaret yay., 1991, 128-139.

¹⁸ Bu konuda geniş bilgi için Bkz. Hüseyin Yaşar, **Kur'an'da Anlamı Kapalı Âyetler**, İstanbul, Beyan yay., 1997, 19 vd.

¹⁹ Bilginin kaynağı ve bununla ilgili hususlarda geniş bilgi için Bkz. Emrullah Yüksel, **Bilgi Teorisi**, 59-84; Kırca, **Kur'an ve Bilim**, 15-27; Halis Albayrak, **Kur'an'da İnsan Gayb İlişkisi**, İstanbul, Şule yay., 1993, 196-202; Yaşar Fersahoğlu, **Kur'an'da Zihin Eğitimi**, İstanbul, Marifet yay., 1998, 167-213.

²⁰ Y. N. Öztürk, **Kur'an'ın Temel Kavramları**, 310.

²¹ Bkz. Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed el-Gazâlî, **İhyâu 'Ulûmi'd-Dîn**, (el-Muğnî 'an Hamli'l-Esfâri fi'l-Esfâr fi Tahrîci mâ fi'l-İhyâi mine'l-Ahbâr adlı eser ile birlikte), 4 c., Beyrût, t.y., I, 283-289; es-Suyûtî, **el-İtkân**, II, 125-130; er-Rûmî, **İtticâhât**, III, 600-604; Celal Kırca, **İlimler ve Yorumlar Açısından Kur'an'a Yönelişler**, İstanbul, 1993 (?), IX-X; Kırca,

“Kendi içlerinde hiç **düşünmediler mi** ki, Allah, göklerde, yerde ve bu ikisi arasında bulunan her şeyi hak ile ve belirtilmiş bir süre ile yaratmıştır?... ”²²

“Onlar ayakta, oturarak ve yanları üzerinde yatarken Allah’ı anarlar, göklerin ve yerin yaratılışı üzerinde **düşünürler**: Rabbimiz bunu boş yere yaratmadın, Sen yücesin, bizi ateş azabından koru, derler...”²³

“O, yedi göğü birbiri üzerinde yarattı. Rahmân’ın yaratmasında bir aykırılık, uygunsuzluk görmezsin. **Gözü döndür de bak**, bir bozukluk görüyor musun? Sonra **gözü iki kez daha döndür, (bak)**. Göz (aradığı bozukluğu bulmaktan) umudu keserek hor ve bitkin bir halde sana döner.”²⁴

“Üstlerinde kanatlarını açıp kapayarak uçan kuşları **görmüyorlar mı?** Onları (havada) Rahmân’dan başkası tutmuyor...”²⁵

“Deveye **bakıyorlar mı**, nasıl yaratıldı! Ve göğe, nasıl yükseltildi! Ve dağlara, nasıl dikildi! Ve yere, nasıl yayılıp döşendi!”²⁶

2 - Genetik Gelişmeler ve Kur'an

Kur'an, zaman zaman müşâhede âlemiyle ilgili verdiği bazı çarpıcı örneklerle, insana bu alanda yol göstermektedir.²⁷ Bizim burada genetik kopyalama çerçevesinde üzerinde durmayı düşündüğümüz insan eliyle yaratmak ve öldükten sonra dünya hayatında diriltmek de, Kur'an'ın verdiği ve insanların dikkatini çektiği çarpıcı örneklerdendir. Bize göre Kur'an, bu örnekleri vererek insanı bu konular üzerinde düşünüp araştırma yapmaya teşvik etmekle, insanın, hem yapacağı bu araştırmalar sonucu elde edeceği netice ile ilim âleminde bir ufuk açmasını, hem de kendi aczini ve Allah'ın yüceliğini idrak ederek, huşû ile O'nun huzurunda eğilmesini sağlamayı hedeflemektedir.

Bu arada şuna da işaret edelim ki, Kur'an'ın bu örnekleri vermekteki gayesi, insanlara hayatın, ölümün ve dirilişin sırrını, formülünü vermek değildir. Yaratılış ve dirilişi denklemler hâlinde sunmak, münhasıran bu ve benzeri konulara eğilmek, bu ilâhî kitabın ne gayesi, ne de hedefidir.²⁸ Kur'an'ın sözünü ettiği bu ve benzeri örnekler, kıssalar tamamen ibret ve öğüt vermek gayesine matuftur; Kur'an bunları zikretmekle, muhatapları düşündürerek, Allah'ın varlığına ve birliğine inanmaya sevk

Kur'an-ı Kerîm'de Fen Bilimleri, 41-43; İsmail Karaçam, **Sonsuz Mucize Kur'an**, Gözden geçirilmiş 2. baskı, İstanbul 1990, 213-214.

²² Kur'an, er-Rûm, 30/8.

²³ Kur'an, Al-ı İmrân, 3/191.

²⁴ Kur'an, el-Mülk, 67/3-4.

²⁵ Kur'an, el-Mülk, 67/19.

²⁶ Kur'an, el-Ğâşiye, 88/17-20.

²⁷ Bu yönde bazı örnekler ve âlimlerin görüşleri için Bkz. Suat Yıldırım, “**Mustenedâtu’-Tevfik Beyne’n-Nusûsi’l-Kurâniyyeti ve Beyne’n-Netâici’l-İlmiyyeti’s-Sahîha**”, **Te’sîlu’l-İ’câzi’l-İlmiyyi fi’l-Kur’âni ve’s-Sunneh**, el-Meclisu’l-A’lâ el-İlmi li’l-Mesâcid Hey’etu’l-İ’câzi’l-İlmi fi’l-Kur’ani ve’s-Sunneh bi Makarri Râbitati’l-Âlemi’l-İslâmî, Mekketu’l-Mukarrama, t.y., 40-65.

²⁸ Bkz. Afif A. Tabbârâ, **İlmin Işığında İslâmiyet**, (Çev. M. Öz), 2. Baskı, İstanbul, Kalem yay. 1981, 65; Şimşek, **Yaratılış Olayı**, 16.

etmeyi amaçlamaktadır.²⁹ Bu yüzden Kur'an, ne burada üzerinde durduğumuz konuda, ne de başka bir ilmî mevzuda sistematik bilgi vermemektedir. Esasen Kur'an bir ilim kitabı değildir ki, ilmî konularda detaylı ve sistematize edilmiş bilgiler sunsun! O, insanoğluna, Allah'ın varlığını göstermeyi hedeflemektedir; tek gayesi; insanoğlunu Allah'a iman noktasında tatmin ve ikna etmek,³⁰ dolayısıyla dünya ve âhirette mesut edecek yola onu sevk etmektir.³¹ Verdiği bütün bilgiler, bu hedefi gerçekleştirmek gayesine matuftur.³² Onun, bu gayeyi gerçekleştirmek üzere verdiği dağınık bilgileri sistemli hâle getirmek, onları bilimsel bir disiplin içerisinde şekillendirmek, onlardan ders ve ibret almak insanın görevidir.³³ İnsanoğlu bunları yapınca, aynı zamanda farklı ilim alanlarında yeni anlayışlar elde eder, yeni ufuklara açılma imkânı bulur.³⁴ Bu özellik, Kur'an'ın i'câz yönlerinden biridir.³⁵

Bilindiği gibi son dönemlerde genetik şifrenin çözülmesi ve kopyalama yönündeki başarılar, bu vadede insanoğlunun önünde büyük ufuklar açmıştır. Bilim adamları yaratılışın sırrını çözmeye, tabir câizse “**yaratılış kitabı**”nı okumaya ve ondaki bilgileri öğrenmeye çalışmaktadırlar. Bu gelişmelere bakınca, şu yönde bazı sorular akla gelmektedir: İnsanoğlunun canlı varlık yaratması ve ölmüş varlığı dünya hayatında diriltmesi mümkün müdür? Bunun gibi, acaba insanlık bir gün yaşlılığa ve ölüme çare bulabilecek midir? Bunların genlerle ve genetik kopyalama ile ilgisi nedir..? Kur'an bu tür gelişmeleri nasıl değerlendirmektedir..? Bu ve benzeri soruların cevaplarına dair yaptığımız tespitleri, **Genetik Şifre Kopyalama ve Kur'an**³⁶ adlı kitabımızda uzun uzun anlattık. Burada ilgili âyetlerde serdedilen bilgilerden hareketle, gücümüz nispetinde, Kur'an'ın bu konulara yaklaşımını özetlemeye çalışacağız.

Yukarıda belirttiğimiz gibi, insanlık, bilim alanında kat'ettiği mesafelere, son dönemlerde genetik sahasında elde ettiği başarılarla büyük bir adım daha eklemiştir. Ay'a ayak basmak dahil, pek çok büyük ilmî buluş kadar, hatta bunların tümünden

²⁹ Bkz. Suat Yıldırım, **Kur'an-ı Kerîm ve Kur'an İlimlerine Giriş**, İstanbul Ensar Neşriyat, 1983, 105; M. Sait Şimşek, **Kur'an Kıssalarına Giriş**, İstanbul 1993, 79-80; İdris Şengül, “**Kur'an Kıssalarının Tarihi Değeri**”, **İlmi Dergi Diyanet**, cilt 32, sayı 4, Ankara, (Ekim-Kasım-Aralık), 1996, 65; Halil Çiçek, **20. Asırda Kur'an İlimleri Çalışmaları**, İstanbul, Timaş yay., 1996, 113-114. Ayrıca Bkz. Fazlurrahmân, **İslâm**, (Genişletilmiş ikinci baskı), (Çev. M. Dağ - M. Aydın), İstanbul, Selçuk yay., 1992, 49.

³⁰ Bkz. Ahmed eş-Şirbâsî, **Yeselûneke fi'd-Dîni ve'l-Hayât**, Beyrût, Dâru'l-Cîyl, t.y., II/350; “**el-İşârâtü'l-İlmiyyetu fi'l-Kur'âni'l-Kerîm Beyne'd-Dirâseti ve't-Tatbîk**”, http://www.aleijaz.org/magazine/a_issue1/content5.htm; Ömer Dumlu, **Kur'an Tefsirinde Yöntem**, İzmir, 1998, 174-175.

³¹ Karaçam, **Sonsuz Mucize Kur'an**, 213.

³² Bkz. Kerîm Haseneyn İsmail Abdulmabûd, **Davratu Hayâti'l-İnsân Beyne'l-İlmi ve'l-Kur'ân**, el-Kâhire, 2000, 16; Muhammed Cemil el-Habbâl-Vemîd Remzî el-Umerî, **et-Tıbb ve'l-Kur'ân**, Beyrût, 1418/1997, 25.

³³ Kırca, **Kur'an'a Yönelişler**, 8-9.

³⁴ Bkz. Y.N. Öztürk, **İslâm Nasıl Yozlaştırıldı**, 649-650.

³⁵ Bkz. Menna' el-Kattân, **Mebâhis fi 'Ulûmi'l-Kur'an**, Beyrût, Muessesetu'r-Risâle, 1415/1995, 262-263; Celal Kırca, “**Kur'an ve Tabii Bilimler**”, **Kur'an Mesajı**, yıl 2, sayı 16-17-18, İstanbul, (Nisan-Mayıs-Haziran), 1999, s. 73. Bütün bunlara rağmen, İslâm âleminin bugün neden bilim dünyasında ciddi bir varlık gösteremediği yönünde bir değerlendirme için Bkz. Muhammed Nefise, “**Cedeliyyetu'l-İlmi ve'd-Dîn**”, **el-İstinsâh Beyne'l-İlmi ve'l-Felsefeti ve'd-Dîn** adında aralarında M. Saîd Ramazan el-Bûtî'nin de bulunduğu altı kişilik bir heyet katılımlıyla Hisâmuddîn Şahâde tarafından yazılan kitabın mukaddimesi, Dimaşk, 1418/1998, 9-23.

³⁶ Hidayet Aydar, **Genetik Şifre Kopyalama ve Kur'an**, Elif yay. İstanbul 2003.

daha önemli olduğu belirtilen³⁷ bu gelişme ile, aralarında insanın da yer aldığı bazı canlıların gen haritası çıkarılmış ve canlı varlıkları kopyalama başarılmıştır. Başta **Dolly** olmak üzere bazı hayvanlar, başka hayvanların kopyası olarak dünyaya getirilmişlerdir. Daha sonra insanın kopyalanması konusu gündeme gelmiş; bazı bilim adamları bunun mümkün olmadığını söylerken, başka bazıları, kopyalanan bazı hayvanlar gibi insanın da kopyalanarak dünyaya getirilmesinin imkân dahilinde olduğunu iddia etmişlerdir. Bu arada bunun doğuracağı sosyal, psikolojik, bireysel, ahlâkî ve sağlık ile ilgili problemler tartışılmıştır. Bilim adamları gibi din âlimleri de konuyu gündemlerine alıp münakaşa etmiş; insan kopyalamanın neden olabileceği problemlere, bir de din ve itikat boyutunu eklemişlerdir. Bu gelişmelerin Allah'a yaratılış sıfatında ortak olmak, hatta bu konuda onu devre dışı bırakmak; istenen vasıfta insanlar meydana getirmek, neticede Allah'ı bütünüyle inkâr etmek gibi sonuçlar doğurabileceğini söylemişlerdir. Bütün bunlar tartışılırken, İtalyan doktor **Seveniro Antinori**, insan kopyalayacağını; bu konuda çalıştıklarını, kamuoyuna açıklamıştır. Antinori gibi **Rael tarikatına** mensup bazı doktorlar da insan kopyalama girişimi içinde olduklarını beyan etmişlerdir. Nitekim insanların da yüzyıllar önce uzaylılar tarafından kopyalanarak dünyaya getirildiklerine inanan bu tarikata mensup bilim adamlarının, 2002 yılının son günlerinde ilk kopya bebeği dünyaya getirdikleri açıklanmış; kamuoyunu sarsan bu haber üzerine, bilim ve din âlimleri konuyu yeniden tartışmışlardır. Tarikat mensupları, 2003 yılının başlarında ikinci bir bebeğin daha aynı yöntemle dünyaya getirildiğini ilan etmiş, bebeklerin sağlık durumlarının iyi olduğunu bildirmişlerdir. Ancak bebekler ve aileleri kamuoyuna gösterilmediği gibi, kopyalama yöntemiyle ilgili de geniş bilgi verilmemiştir. Bu yüzden birçok bilim adamı bunun sansasyonel bir haber olduğunu öne sürmüştür. Tabii ki bu gelişmelerin doğru olabileceğini söyleyenler de olmuştur.

İster kabul edilsin, ister kabul edilmesin bu alanda ciddî çalışmaların yapıldığı ve önemli başarıların elde edildiği bir gerçektir. Bugün bu noktaya gelen çalışmaların, yarın hangi noktaya ulaşacağını şimdiden kestirmek zordur. Ancak, basit bir cihaz hâlinde ortaya çıkarılan telefonun, küçük bir ışık kaynağı olarak keşfedilen elektriğin, radyo, televizyon, faks cihazı, bilgisayar, İnternet gibi buluşların, bugün ulaştığı nokta göz önünde bulundurulunca, önümüzdeki yıllarda genetik şifrenin çözümü ve kopyalama konusunda da bugünkünden çok daha ileriye gidileceği rahatlıkla söylenebilir.

Bilindiği gibi kopyalamanın bir şekilde yaratmayla irtibatı kurulmaktadır. Yukarıda bilhassa din adamlarının işin bu yönüne dikkat çektiklerine ve bu yüzden de karşı çıktıklarına işaret ettik. Kopyalama yöntemiyle herhangi bir canlının hücresi alınmakta, içi boşaltıldıktan sonra, kopyası alınmak istenen varlığın çekirdeği buna zerk edilmektedir. Böylece çekirdeği alınan canlıyla aynı genetik bilgiye, yani aynı DNA yapısına sahip yeni bir canlı dünyaya getirilmektedir. Bu yeni canlıya kopya varlık, dünyaya getirildiği yöntemle de kopyalama (cloning) adı verilmektedir. Bu yöntemle farklı bir varlığın kopyası dünyaya getirilebileceği gibi, aynı varlığın

³⁷ Bkz. Ahmed Behcet, “*Sandûku Duniyâ*”, el-Ahrâm, Mısır, 3 Cumadiyu'l-üla 1321, 3 Ağustos 2000, es-sene 124, el-adet 41513, 3; “*Tanrı'nın Dilini Öğrendik*”, <http://www.hurriyet.com.tr/hur/turk/00/06/27/turkiye/02tur.htm> Hisâm Urfah, “*Harîtatü'l-Cinât: Hel Hiye Bidâyetü'n-Nihâyet?*”, <http://www.islamonline.net/iol-arabic/dowalia/scince-22/scince3.asp>; “*el-İncâz Rakam 1 fi'l-Karn 21 Yeftahu't-Tarîka li 'Îlâci'z-Zehaymir ve's-Saratânât ve Emrâdi'l-Menâ'a ve... Hâritatu'l-Hayât Tekşifu Şifrete'l-İnsân ve Tuhâsiru Emrâdehu*”, <http://www.islamset.com/arabic/aneews/index.html>

kopyası da vücuda getirilebilir. Yani –mesela- bir kadının yumurta hücresi boşaltılıp, yine onun bedeninden alınan çekirdekle bu hücre aşılabilir. Böylece kadın, herhangi bir erkeğin spermi olmadan, doğal üreme yollarından tamamen farklı bir şekilde kendi çekirdeğiyle hamile kalıp çocuk dünyaya getirebilir. Bu konuda daha başka farklı seçenekler de söz konusudur. İlgili bazı bilim adamları, bu yöntemle icabında ölmüş bir canlının kopyasını da dünyaya getirebileceklerini söylemektedirler. Bir boyutu itibariyle canlı yaratmak, başka bir yönü itibariyle ölüyü diriltmekle ilişkilendirebileceğimiz bu gelişmeleri zikrettikten sonra, Kur'an'da mevcut bazı olayları da burada vermek istiyoruz.

Kur'an-ı Kerim, pek çok âyetinde yaratmaktan, yaratmayı yenilemekten, diriltmekten ve dünya hayatında öldükten sonra yeniden yaratılan/diriltelen varlıklardan bahsetmektedir. Sözü edilen bu hususlara bakarak, Kur'an'ın bu yönde insanoglunun önüne bir ufuk açtığı ve ona bir ışık saçtığı söylenebilir.

İnceleyebildiğimiz kadarıyla Kur'an'da, genetik ilminin kopyalama yolu ile başarmaya çalıştığı “**insan eliyle yaratma**” ve “**öldükten sonra diriltme**” konusunda bir parıltı görmek mümkündür. En azından şunu söyleyebiliriz: Kur'an bize -peygamber de olsa- bir insanın eliyle yaratmaktan ve dünya hayatında ölüp de diriltelen canlılardan bahsediyor; bunun muhal olduğunu belirtmiyor. Bu dahi başlı başına bir ufuktur, bir ışıktır. Bu konunun işlendiği pek çok âyet vardır. Örneğin Kur'an bize Hz. İsa'nın kuş yarattığını anlatıyor: “(...) *Ben çamurdan kuş şeklinde bir şey yaratır, ona üflerim, Allah'ın izniyle hemen kuş oluverir...*”³⁸ Hz. Musa'nın asasının canlı bir varlığa dönüştüğünden bahsediyor : “*O da asasını attı. Bir de ne görsünler, asa korkunç bir ejderha oluvermiş.*”³⁹ Buralarda cansız varlıkların canlandırılmalarından söz edilmektedir.

Kur'an öldükten sonra dünya hayatında diriltelen varlıklardan da bahsediyor: “*Onun için, (ineğin) bir parçasıyla o (öldürüle)ne vurun, demiştik. İşte Allah böylece ölüleri diriltir. Size âyetlerini gösteriyor ki, düşünesiniz.*”⁴⁰ Burada öldürülmüş bir kişinin, kesilen bir ineğin etinden bir parçanın vurulması ile dirildiği anlatılmaktadır. Kur'an, bize Allah tarafından ruhu alındıktan sonra yüz yıl ölü olarak duran bir kişinin diriltilmesini de anlatıyor: “*Yahut şu kimse gibisini (görmedin mi) ki, duvarları, çatıları üstüne yığılmış ıssız bir kasabaya uğramıştı: “Allah bunu böyle öldükten sonra nasıl diriltecek?” demişti. Allah da kendisini yüz sene öldürüp sonra diriltti. “Ne kadar kaldın?” dedi. Bir gün, ya da daha az bir süre kaldım” dedi. (Allah) “Hayır dedi, yüz yıl kaldın. Yiyecek ve içeceğine bak, bozulmamış. Eşeceğine bak. Seni insanlar için (kudretimize) bir işaret kılalım diye bunları böyle yaptık. Kemiklere bak, nasıl onları üst üste koyuyor, sonra onlara et giydiriyoruz!” Bu işler ona açıkça belli olunca: “Biliyorum, Allah her şeye kadirdir” dedi.*”⁴¹ Burada da açıkça ölümden ve dünya hayatındaki diriltmeden bahsedilmektedir. Âyette sözü edilen kişi, Allah tarafından öldürülmüş ve yüzyıl sonra dünya hayatında diriltilmiştir.⁴² **Hiz. Ali**

³⁸ Kur'an, Âl-ı İmrân, 3/49. Ayrıca Bkz.el-Mâide, 5/110.

³⁹ Kur'an, eş-Şuarâ, 26/32. Ayrıca Bkz. en-Neml, 27/10; el-Kasas, 28/31.

⁴⁰ Kur'an, el-Bakara, 2/73.

⁴¹ Kur'an, el-Bakara, 2/259.

⁴² Bkz. Ebû Bekir b. Muhammed İbn Ebî'd-Dünyâ el-Kureşî (v. 898/1492), **Men ‘Âşe Ba'de'l-Mevt**, (Tahk. Ali Câbullah), Beyrût, 1407/ 1987, 52-53; Veli Ulutürk, “**Diriliş'in (Ba's) Kur'an'dan Delil ve Örnekleri**”, **MEB Din Öğretimi Dergisi**, sayı 20, Ankara, (Eylül 1989), 88-89.

(v.40/660), **İbn Abbâs** (v. 68/687), **Katâde** (v. 117/735), **İkrime** (v. 104/722), **ed-Dahhâk** (v.105/723) ve **es-Süddî** (v.127/744) gibi müfessirlerimize göre bu kişi **Üzeyir**; **İbn Abbâs**'a atfedilen ikinci bir görüşe göre, ayrıca **Vehb b. Münebbih** (v. 110/728 veya 114/732), **Mücâhid** (v. 103/721) ve **Atâ** (v. 126/ 743) gibi âlimlerimizden gelen nakle göre ise **Yeremya** peygamberdir.⁴³

Bunlardan başka Kur'an, yıldırım çarpmasıyla öldükten sonra diriltilen İsrailoğullarından bir gurup ile ölüm korkusuyla yurtlarından çıkarken Allah tarafından ruhları alınarak öldürülen ve bir süre sonra diriltilecek bir topluluktan da söz ediyor: **Musa** ile birlikte Tur dağına çıkan yetmiş kişilik seçilmiş heyet,⁴⁴ “*Ey Musa, biz Allah’ı açıkça görmedikçe sana inanmayız*” der.⁴⁵ Bunun üzerine onları yıldırım çarpar ve hepsi ölür:⁴⁶ Belli bir süre bu şekilde ölü kalan topluluk daha sonra diriltilir: “*Sonra belki şükredesiniz diye sizi ölümünüzün ardından tekrar diriltmiştik.*”⁴⁷ Yaşadıkları bölgenin yaşam için elverişli olmadığını söyleyerek ölüm korkusuyla memleketlerini bırakıp kaçan bir topluluk, ruhları Allah tarafından alınarak bir süre ölü hâlde bırakılır, daha sonra da diriltilir: “*Şu binlerce kişi iken ölüm korkusuyla yurtlarından çıkanları görmedin mi? Allah onlara “ölün!” dedi de, sonra kendilerini diriltti (ahyâhum). Şüphesiz Allah insanlara karşı ikram sahibidir. Ama insanların çoğu şükretmezler.*”⁴⁸

Belki bunların tümünden daha ilginç, Hz. İsa'nın ölümleri diriltmesiyle ilgili bilgidir. O, **İsrâiloğullarına** şöyle diyor: “*(...) Allah’ın izniyle ölümleri diriltirim...*”⁴⁹ Aynı ifade başka yerde de Allah’ın sözü olarak tekrarlanmaktadır: “*Allah demişti ki: (...)*Benim iznimle ölümleri (hayata) çıkarıyordun...”⁵⁰

Görüldüğü gibi yukarıda bir kısmını verdiğimiz Kur'an'daki örneklerde, peygamber de olsa, insanların eliyle cansız varlıklara can vermek, ölmüş varlıkları da diriltmek söz konusu edilmektedir. Hiç şüphesiz yaratmak ve diriltmek, Allah’ın emri

⁴³ el-Fahr er-Râzî (v. 606/1209), **et-Tefsîru'l-Kebîr**, Beyrût, Dâru İhyâi't-Turâsi'l-Arabî, t.y., VII, 29; Ebû'l-Fidâ İsmail İbn Kesîr (v. 774/1372), **Tefsîru'l-Kur'ani'l-Azim**, (Thk. M.İ.el-Bennâ-M.A.Aşûr-A.Gânîm), İstanbul, Kahraman yay., 1985, I, 464; el-Kâdî Nâsiruddîn el-Beydâvî (v. 685/1286), **Tefsîru'l-Beydâvî, (Envâru't-Tenzîl ve Esrâru't-Te'vîl)**, İstanbul, Dersâadet, t.y., I, 136; Ebû'l-Berekât en-Nesefî (v. 710/1300), **Tefsîru'n-Nesefî (Medâriku't-Tenzîl ve Hakâiku't-Te'vîl)**, Beyrût, Dâru'l-Kitâbi'l-Arabî, 1402/1982, I, 131; Cevherî, **el-Cevahir**, I/1/239; Ahmed Mustafa el-Merâgî (v. 1364/1945), **Tefsîru'l-Merâgî**, Dâru'l-Fikr t.y., I, III, 22; Muhammed Hamdi Yazır (v. 1942), **Hak Dini Kur'an Dili**, İstanbul, Eser neşriyat, t.y., II, 881; Saîd Havvâ, **el-Esâs fî't-Tefsîr**, Dâru's-selâm 1412/1991, I/609. (Ayrıca bunun **Hızır** veya **Hezekiel** olduğu da söylenmiştir. (Bkz. İbn Kesîr, **Tefsîr**, I/464; Ebû'l-Kâsım Cârullâh ez-Zemahşerî (v. 538/949), **Tefsîru'l-Keşşâf**, (Tert. Tash.M.A.Şahin), Beyrût 1415/ 1995, I, 302; el-Beydâvî, **Tefsîr**, I, 136; Havvâ, **Tefsîr**, I, 609). **ez-Zemahşerî**, bunun öldükten sonra dirilmeyi inkâr eden biri olduğunu söylemektedir. (Bkz. ez-Zemahşerî, **Tefsîr**, I, 302. Ayrıca Bkz. el-Beydâvî, **Tefsîr**, I/136). **Mücâhid** de bu kanaattedir. (Bkz. er-Râzî, **Tefsîr**, VII, 28-29; Yazır, **Hak Dini**, II, 881).

⁴⁴ Geniş bilgi için Bkz. ez-Zemahşerî, **Tefsîr**, II, 158; İbn Kesîr, **Tefsîr**, I, 133; er-Râzî, **Tefsîr**, III, 83-84; Süleyman Ateş, **Yüce Kur'an'ın Çağdaş Tefsiri**, İstanbul, Yeni Ufuklar neşriyat, t.y., I, 164-165.

⁴⁵ Bkz. Kur'an, el-Bakara, 2/55.

⁴⁶ Muhammed b.Cerîr et-Taberî (v. 310/922), **Câmi'u'l-Beyân 'An Te'vîli Âyi'l-Kur'an**, Beyrût 1405, I, 291; İbn Kesîr, **Tefsîr**, I, 132-133; Ulutürk, “*Yaratılış...*”, 87-88.

⁴⁷ Kur'an, el-Bakara, 2/56.

⁴⁸ Kur'an, el-Bakara, 2/243.

⁴⁹ Kur'an, Âl-ı İmrân, 3/49.

⁵⁰ Kur'an, el-Mâide, 5/110.

ve takdiriyle olan bir husustur. Burada sözü edilen bütün ölüm ve diriltme olayları tamamen O'nun izni ve emriyle olmuştur. Nitekim, yukarıda İsa peygamberin kuş yaratması ile ilgili âyette geçtiği gibi önemle bunun altı çizilmiştir.

Bütün bunlara yakinen iman ediyoruz. Ancak bu iman, insan eliyle yaratma ve diriltme olaylarının araştırılmasını, bunların nasıl gerçekleştiği üzerinde düşünülmesini engellemez. Bunlardan insanoğlu bir ders çıkarabilir mi? Bu hadîselerde, insanoğluna bu yönde bir teşvik var mıdır? Bunları düşünmek ve buna göre bazı fikirler üretmek insanoğlunun hakkıdır; sadece hak değil aynı zamanda bir vecibedir. Kur'an, tefekkür etmek ve üzerinde derin derin düşünmek için indirildiğini ısrarla belirtmektedir:

“Yemin olsun ki, Biz bu Kur'an'ı öğüt ve ibret alınsın diye gerçekten kolaylaştırdık. Hâl böyle iken okuyup öğüt alacak kimse yok mu?”⁵¹

Bu ibare aynı surede dört defa tekrarlandığı gibi, başka surelerde de buna yakın ifadeler geçmektedir. Bütün bunlar bize Kur'an âyetleri üzerinde derin derin düşünmeyi bir vazife olarak yüklemektedir. Bu ve benzeri âyetlerin neyi ifade ettiği konusunda, “bu işlerin gerçeğini Allah bilir” demek ve iman etmek esastır. “Fakat susmak ve araştırmamak Kur'an'ın istediği tavır değildir. Cenab-ı Hak hem kudretini, hem de Kur'an mucizesini her gün yeni yeni tablolarla önümüze koyduğuna göre, ulaştığımız yeni bilgi boyutlarında, varlık ve Kur'an kitabına yeniden bakmak ve yeni sırlar yakalamak borcundayız.”⁵² Sadece hüküm ifade eden ve tefsir usulü literatüründe “**muhkem âyetler**” olarak isimlendirilen âyetleri değil, bunların yanında “**müteşâbih âyetler**”i de tefekkür nazarı ile incelemek durumundayız.⁵³

Esasen Kur'an, üzerinde durduğumuz konuda araştırma yapmayı açıkça istemektedir:

“De ki: Yeryüzünde gezin, bakın, (Allah) yaratmaya nasıl başladı? Sonra Allah son yaratmayı da yapacaktır. Çünkü Allah her şeye kadîrdir.”⁵⁴

Bakara suresinde geçen ve yukarıda bir vesile ile zikrettiğimiz şu âyette de bu konuyu araştırmaya çok açık bir teşvik vardır:

“Onun için, (ineğin) bir parçasıyla o (öldürüle)ne vurun, demiştik. İşte Allah böylece ölüleri diriltir. (O) size âyetlerini gösteriyor ki, düşünesiniz.”⁵⁵

Bu ve benzeri âyetlerde Allah'ın nasıl yaratmaya başladığı ve ölüleri nasıl dirilttiği hususları üzerinde düşünmek, araştırma yapmak, derin tetkiklere girmek

⁵¹ Kur'an, el-Kamer, 54/17, 22, 32, 40.

⁵² Yaşar Nuri Öztürk, **Kur'an'daki İslâm**, İstanbul, Yeni Boyut, 1998, (34. baskı), 20.

⁵³ Bkz. Suat Yıldırım, **Kur'an-ı Kerim ve Fennî Keşifler**, 12-15; M. Sait Şimşek, **Kur'an'ın Anlaşılmasında İki Mesele**, İstanbul, 1991, 39-48; Yusuf Işıcık, “**Kur'an'da Müteşâbih ve Te'vili**”, **I. Kur'an Haftası Kur'an Sempozyumu**, 03-05 Şubat 1995, Fecr Yayınevi, Ankara 1995, 106; M. Hayri Kırbasoğlu, “**Müteşâbihat Konusundaki Yaklaşımların Değerlendirilmesi ve Yeni Bir Yaklaşım Önerisi**”, **I. Kur'an Sempozyumu Tebliğler-Müzakereler**, Bilgi Vakfı, Ankara 1994, 372-373; Muhsin Demirci, **Kur'an'ın Müteşâbihleri Üzerine**, İstanbul, Birleşik yay. 1996, 45-48.

⁵⁴ Kur'an, el-Ankebût, 29/20.

⁵⁵ Kur'an, el-Bakara, 2/73.

yönünde açık bir şekilde insanoğluna, ama bilhassa Müslümanlara emirler vardır.⁵⁶ Kur'an'da mevcut "*ey akıl sahipleri ibret alın!*"⁵⁷ emrine, ve birkaç kez anlatılan olaylarda düşünebilen insanlar için ibretlerin olduğu belirtilmesine⁵⁸ rağmen, yeteri kadar "**ibret**" alabildiğimiz söylenemez.⁵⁹ Gerek sosyal, gerekse fennî meseleler anlatıldıktan sonra ifade edilen bu ibretten, payımıza düşeni almamız gerektiği kanaatindeyiz. İbret almak, bir şeye bakıp geçmek değildir; "*ibret almak, bir olay veya bir nesne karşısında ona bakarak bilinenden bilinmeyene gitmektir.*"⁶⁰ O hâlde bu konuda bize düşen, Kur'an'ın verdiği bilgilerden hareketle bilinmeyene yönelmek, onu yapabildiğimiz kadarıyla öğrenmeye ve esrârını çözmeye çalışmaktır...

Bu doğrultuda yapılacak ciddî ve seviyeli çalışmalarla bir takım başarıların elde edileceği muhakkaktır. Nitekim Batıda, genetik alanındaki çalışmaların ve bu alanda kaydedilen gelişmelerin ışığı altında, yaratılış hakkındaki bilgiler konusunda hızlı gelişme ve ilerlemeler kaydedildiği; "**yaratılışın sırrının çözülmeye çalışıldığı**" kamuoyuna yansıyan bilgilerden anlaşılmaktadır.⁶¹ Yine bu alanda kaydedilen gelişmelerle, aralarında insanın da yer aldığı canlı varlıkların kopyalanmaya başlandığı da basında yer almıştır ki biz yukarıda buna işaret ettik.

Sonuç

Sonuç olarak, Kur'an'ın bilim alanındaki gelişmeleri açık bir şekilde desteklediği görülmektedir; bunun da ötesinde bu gelişmeleri teşvik ettiği de anlaşılmaktadır. Burada üzerinde durduğumuz genetik gelişmeleri de bu meyanda düşünebiliriz. Kur'an, insanlığın hayrına olduğu ve bu maksatla kullanıldığı sürece, bilimsel gelişmeleri tasvip eder. Şayet bu gelişmeler, insanlığın ortak sorunları olan hastalıklara çare bulmak, faydalı gıda ve ürünlerde çoğaltmaya giderek fakirlik problemini çözmek gibi hayırlı sonuçlar intaç edecekse, bunları menfî görmenin Kur'an mantığı açısından mümkün olmadığını söylemeliyiz. Çünkü Kur'an nazarında insan en değerli varlıktır; kâinattaki varlıkların tümünden üstün kılınmıştır; tüm varlıkla onun emrine verilmiştir; Kur'an'daki bütün emir ve yasaklar, onun rahatı ve huzuru için vazedilmiştir. Bir insanın hayatını kurtarmak, bütün insanlığı kurtarmakla eşdeğer tutulmuştur. Böyle saygın bir varlığın sorunlarına çözüm üretecekse, genetik gelişmelere onay vermemek mümkün değildir.

Ancak, bu alandaki gelişmelerin aynı zamanda çok büyük zararlara yol açması da muhtemeldir. Bazı art niyetli bilim adamlarının veya örgütlerin yahut devletlerin bu yolla insanlığın başına büyük belalar açması da mümkündür. O hâlde bu yönde elde edilen başarıların niçin kullanılacağı konusunda kamuoyu bilgilendirilmeli ve ona güven verilebilmelidir. Bunların insanlığın hayrına ve yararına kullanılacağı garanti edilmelidir. Bu sağlandığı takdirde, Kur'an mantığı açısından, diğer bilimsel buluşlar gibi genetik gelişmeler de tasvip edilebilir.

⁵⁶ Cevherî, *el-Cevâhir*, VII/XIV/126.

⁵⁷ Kur'an, el-Haşr, 59/2.

⁵⁸ Bkz. Kur'an, Âl-i İmrân, 3/13; Yûsuf, 12/111; en-Nahl, 16/66; el-Mu'minûn, 23/21; en-Nûr, 24/44; en-Nâziât, 79/26.

⁵⁹ Bkz. Mevlüt Güngör, *Kur'an Penceresinden İman Amel Hayat Âhiret ve Kâinata Bakış*, İstanbul, Kur'an Kitaplığı, 1995, 204-211.

⁶⁰ Mahmut Kaya, *Kur'an'ı Anlamada Tarihsellik Sorunu Sempozyumu*, İstanbul 2000, 195.

⁶¹ Bkz. "*Yaratılışın Sırrı Çözülüyor mu?*"

<http://www.hurriyet.com.tr/hur/turk/99/09/12/dunya/03dun.htm>